

หลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต*

TRAINING COURSE BASED ON THE PHENOMENON-BASED CONCEPT TO DEVELOP GRADUATE STUDENTS' CRITICAL LISTENING AND VIEWING ABILITIES

คณศนิษฐา สมบูรณ์ชัยสกุล, นิดาริน จุลวรรณ*, พินพนธ์ คงวิจิตร, อภิมาศ มากจู้ย

Kaneshnittha Somboonchaisakul, Nidarin Junlawan*, Pinpon Kongwijit, Atikamas Makjui

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ประเทศไทย

Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhonprathom, Thailand

*Corresponding author E-mail: nidarin.ju@skru.ac.th

*Tel: 084-747-5007

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฟัง การดู การพูด สำหรับครูภาษาไทย ประจำภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งการวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็น หลักสูตรฝึกอบรม แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และเกณฑ์การประเมินความสามารถ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 5.00$, $S.D. = 0.00$) โดยยึดหลักสำคัญของแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน ได้แก่ การเรียนรู้จากสภาพจริงและบริบท การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการบูรณาการความรู้แบบสหวิทยาการ และหลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ โดยคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน, การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ, นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

This research aimed to develop a training curriculum based on the phenomenon-based learning approach for enhancing undergraduate students' critical listening and viewing abilities and to investigate the effectiveness of the developed training curriculum. The sample consisted

of 30 first-year students majoring in Thai Language, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University, who were enrolled in the Listening, Viewing, and Speaking for Thai Language Teachers course during the first semester of the 2024 academic year. The participants were selected through simple random sampling. This study employed a research and development methodology. The research instruments included a structured interview form, an opinion questionnaire, the developed training curriculum, lesson plans, a test of critical listening and viewing abilities, and assessment criteria for evaluating such abilities. All research instruments were examined by experts for content validity, and the index of item-objective congruence values was found to be within the acceptable range. The findings revealed that the developed training curriculum was rated at the highest level of quality ($M = 5.00$, $S.D. = 0.00$). The curriculum was designed in accordance with the major principles of phenomenon-based learning, including learning from authentic situations and contexts, learner-centered learning, problem-based inquiry learning, and the interdisciplinary integration of knowledge. In addition, the developed training curriculum was effective in enhancing the students' critical listening and viewing abilities. The posttest scores were significantly higher than the pretest scores at the .05 level of statistical significance. These findings demonstrate that the developed training curriculum can effectively enhance undergraduate students' critical listening and viewing abilities through learning experiences grounded in the essential principles of phenomenon-based learning. Overall, the results confirm the effectiveness of the developed curriculum in promoting critical listening and viewing abilities among undergraduate students. It also provides a systematic approach for developing these abilities among undergraduate students within higher education learning contexts.

Keywords: Training Curriculum, Phenomenon-Based Learning, Critical Listening and Viewing, Undergraduate Students

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2579 และหลักสูตรสถานศึกษาในประเทศไทยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์มีความซับซ้อนมากขึ้น ขณะที่รายงานของ ACI Worldwide ระบุว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความเสี่ยงด้านการฉ้อโกงทางออนไลน์สูง โดยมีจำนวนเหตุการณ์การหลอกลวงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการรับสารผ่านการฟังและดูโดยขาดการพิจารณาไตร่ตรองและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนั้น การส่งเสริมความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นทักษะสำคัญสำหรับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน (ประพิณ กิตติเวช และคณะ, 2554); (จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ, 2555)

ทักษะการฟังและดูเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งการรับสารผ่านการฟังและดูให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้รับสารจำเป็นต้องพิจารณาเหตุผล ความน่าเชื่อถือ และคุณค่าของสาร เพื่อให้การรับสารถูกต้องและเกิดประโยชน์ (กมลทิพย์ สมบูรณ์พงษ์ และคณะ, 2560) โดยเฉพาะปัจจุบันที่ข้อมูลข่าวสารหลั่งไหลเข้ามารอบตัว ตลอดจนสื่อมีอิทธิพลและสามารถชี้นำความคิดของกลุ่มผู้รับสารได้มาก การพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสิ่งที่ผู้สอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารควรให้ความสำคัญ ดังนั้นคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาจึงได้กำหนดให้นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเรียนการฟังและดู

เพื่อการสื่อสาร เพื่อเป็นหนึ่งในแนวทางพัฒนาความสามารถของนักศึกษาให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการถ่ายทอดหลักการ ความรู้เกี่ยวกับภาษา และการวิเคราะห์เนื้อหาจากตัวอย่างที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนมีโอกาสจำกัดในการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง ขาดประสบการณ์ในการพิจารณา วิเคราะห์ และประเมินความน่าเชื่อถือของสารที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในยุคที่ผู้เรียนต้องเผชิญกับข้อมูลข่าวสารจำนวนมากจากสื่อหลากหลายรูปแบบ การพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณจึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์จริง ผูกตั้งคำถาม วิเคราะห์ข้อมูล และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning: PhenoBL) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อข้อจำกัดดังกล่าว เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนใช้ความรู้และแนวคิดรวบยอดจากหลากหลายศาสตร์ โดยนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ (ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นุกุลธรรม, 2564) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการสืบเสาะ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และเชื่อมโยงความรู้กับบริบทจริง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้จะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิจารณ์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการออกแบบ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งถือเป็นทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญกับผู้เรียน (Silander, P., 2015) โดยการเรียนรู้ผ่านแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดเนื่องจากมีกระบวนการสืบเสาะและเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับ (Daehler, K. R. & Folsom, J., 2016) ตลอดจนการสร้างสรรค์ชิ้นงานในการเรียนรู้และทำงานร่วมกันกับผู้อื่นโดยผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้ตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานจึงเป็นแนวคิดที่ช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย และสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์-ภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการฟัง การดู การพูดสำหรับครูภาษาไทย ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งหมด 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ลงทะเบียนเรียนวิชาการฟัง การดู การพูดสำหรับครูภาษาไทย ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดประชากรเป้าหมายจากนักศึกษาปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฟัง การดู การพูดสำหรับครูภาษาไทย จำนวน 60 คน

2. ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion Criteria) ได้แก่ เป็นนักศึกษาปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฟัง การดู การพูดสำหรับครูภาษาไทย ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2567 และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมได้ครบตามระยะเวลาที่กำหนด

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R₁) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยมีวัตถุประสงค์ แหล่งข้อมูล ตัวแปรที่ศึกษา วิธีการดำเนินการ เครื่องมือ และการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ทั้งนี้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. ศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้และความต้องการในการพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตจากการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยผู้วิจัย ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากนั้นสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง โดยกำหนดประเด็นสัมภาษณ์เพื่อสร้างข้อคำถามปลายเปิด (Opened Form) และนำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามรวมทั้งการใช้ภาษา จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence: IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538) ทั้งนี้จะใช้เกณฑ์กำหนดคะแนนความคิดเห็นและนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้สูตรของลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง แล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องที่มากกว่าหรือเท่ากับ .50 และปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับรายละเอียดของข้อคำถามให้มีความชัดเจน สื่อความหมายได้ง่าย โดยผลการตรวจแบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ในทุกข้อคำถาม แสดงว่าเป็นข้อคำถามที่สอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลได้ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ วัน เวลา และสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้ครบถ้วน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น และสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นฉบับร่าง โดยกำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้และความต้องการในการจัดการเรียนรู้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2561) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามและการใช้ภาษา พร้อมปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามเกณฑ์ของพรวิรัตน์ ทวีรัตน์ ผลการตรวจสอบ พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (พรวิรัตน์ ทวีรัตน์, 2538)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) การพัฒนาและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาเป็นโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านพิจารณาคุณภาพและความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยแหล่งข้อมูลเอกสาร ได้แก่ร่างหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต แผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และเกณฑ์การประเมินความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้แหล่งข้อมูลบุคคล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ภายหลังการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้เบื้องต้น (Try out) กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ-ภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรม ระยะเวลา และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) การทดลองนำหลักสูตรไปใช้ การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาตามลำดับขั้นตอนไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ หลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และเกณฑ์การตรวจให้คะแนน

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D₂) การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตมาพิจารณาประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร

ฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต และศึกษาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณที่เกิดขึ้นโดยใช้แบบวัดความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณเป็นแบบทดสอบอัตนัยแบบคู่ขนาน ประกอบด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 6 ข้อ และแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 6 ข้อ ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า แบบวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ และเกณฑ์การตรวจให้คะแนนมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จากนั้นนำแบบวัดไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัย 2 คนตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .740 ($p < .001$) แสดงว่าการให้คะแนนของผู้ประเมินทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับสูง จึงนำแบบวัดและเกณฑ์การตรวจให้คะแนนไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test dependent) จากนั้นตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

ผลการวิจัย

การศึกษารายการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต เป็นการวิจัยลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ

ประเด็น	สรุปผลการสัมภาษณ์
การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ	ควรเน้นการฝึกปฏิบัติและให้นักศึกษาวิพากษ์วิจารณ์สารประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะสารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
ปัญหาด้านความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ	นักศึกษายังวิพากษ์วิจารณ์สื่อได้ไม่รอบด้าน และขาดการพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณ
แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	ควรใช้สารและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เพื่อให้ นักศึกษาเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตประจำวันและรู้เท่าทันเจตนาของการสื่อสาร
การใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน	ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าสามารถนำมาใช้พัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณได้ โดยใช้เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เป็นกระแสสังคม และอยู่ในความสนใจของนักศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้

จากตารางที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญทุกคนเห็นว่าการเรียนรู้ตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีความเหมาะสม เพราะเชื่อมโยงเหตุการณ์จริงและความสนใจของนักศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ

ด้าน/รายการ	M	S.D.	ระดับ
สภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้			
การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด	4.79	0.41	มากที่สุด
การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้สร้างองค์ความรู้หรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	4.76	0.43	มากที่สุด
สื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงและสามารถประยุกต์ใช้ใน	4.66	0.48	มากที่สุด
ชีวิตประจำวันได้			
การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทหรือความสนใจของผู้เรียน	4.52	0.51	มากที่สุด
ความต้องการในการจัดการเรียนรู้			
ต้องการเรียนรู้หลักการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ	4.76	0.44	มากที่สุด
ต้องการฟังและดูสื่อที่ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์จริง	4.76	0.41	มากที่สุด
ต้องการฝึกวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในสื่อที่ฟังและดู	4.66	0.48	มากที่สุด
ต้องการเรียนรู้กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในสื่อที่ฟังและดู	4.59	0.50	มากที่สุด
ต้องการให้วัดและประเมินผลการฟังและดูด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.59	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในรายการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกระบวนการคิดสูงที่สุด ($M = 4.79$, $S.D. = 0.41$) รองลงมา คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้หรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ($M = 4.76$, $S.D. = 0.43$) ส่วนด้านความต้องการในการจัดการเรียนรู้พบว่า นักศึกษาต้องการเรียนรู้หลักการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และต้องการฟังและดูสื่อที่ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์จริงมากที่สุด ($M = 4.76$) ผลดังกล่าวจึงนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานต่อไป

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ร่างหลักสูตรตามข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเลือกปรากฏการณ์ ขั้นวิเคราะห์คุณค่า ขั้นจัดกิจกรรม และขั้นตรวจสอบความเข้าใจ สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน โดยโครงสร้างของหลักสูตรมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแบ่งเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 หลักการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยที่ 2 การพัฒนาประสิทธิภาพการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณและหน่วยที่ 3 สะท้อนผลการเรียนรู้และนำเสนอเพื่อตรวจสอบคุณภาพโครงสร้างของหลักสูตร ผลการประเมินโครงสร้างของหลักสูตรนำเสนอ พบว่า ร่างหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41

3. การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินผลการทดลองหลักสูตรโดยวิธีการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรฝึกอบรมก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest) โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent) ดังตาราง

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตก่อนทดลองและหลังทดลอง

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	df	p
ก่อนทดลอง	20	11.79	.41	42.500	28	<.001
หลังทดลอง	20	17.66	.48			

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาปริญญาบัณฑิตมีคะแนนความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.79 คะแนน (S.D. = 0.41) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.66 คะแนน (S.D. = 0.48) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (Dependent Samples t-test) พบว่า คะแนนความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 42.50$, $df = 28$, $p < .001$) แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตได้

4. การรับรองหลักสูตร

ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต พบว่า ค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 5.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.00 ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพในระดับมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คนได้ประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมและให้ความเห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีคุณภาพดี

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 5.00$, $S.D. = 0.00$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรได้รับการออกแบบโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning: PhenoBL) ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้จากปรากฏการณ์หรือสถานการณ์จริงผ่านการตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูล การเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายมุมมอง การอภิปราย และการสะท้อนคิด กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับธรรมชาติของการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้เรียนต้องสามารถจับประเด็น วิเคราะห์สาร แยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็น พิจารณาเหตุผลและหลักฐาน ตลอดจนประเมินความน่าเชื่อถือของสาร ดังนั้น การนำ PhenoBL มาเป็นฐานในการออกแบบหลักสูตรจึงช่วยให้กิจกรรมการฝึกอบรมมีความเชื่อมโยงกับกระบวนการคิดที่จำเป็นต่อการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยสอดคล้องกับเสาวลักษณ์ เมฆแดง ที่พบว่า การจัดกิจกรรมฝึกการฟังอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นระบบสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ (เสาวลักษณ์ เมฆแดง, 2555)

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร พบว่า นักศึกษามีคะแนนความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า PhenoBL ไม่ได้ให้ผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับสาร แต่กระตุ้นให้ผู้เรียน “คิดกับสิ่งที่ฟังและดู” โดยต้องตั้งคำถามกับข้อมูล วิเคราะห์จุดมุ่งหมายและเนื้อหาของสาร เปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง ตรวจสอบเหตุผลและหลักฐาน

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างข้อสรุปของตนเอง กระบวนการเหล่านี้เป็นกระบวนการเดียวกับการคิดอย่างมี
วิจารณ์ญาณ จึงส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณ์ญาณของผู้เรียน
ผลดังกล่าวสอดคล้องกับชุดิกานต์ เอี้ยวเล็ก และอรัญญิ์ อนุรักษวัฒน์ ที่พบว่า นักศึกษาครูที่ได้รับการจัดการ
เรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการ
ทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า PhenoBL สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นการ
วิเคราะห์ การให้เหตุผล และการประเมินข้อมูล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการฟังและดูอย่างมีวิจารณ์ญาณ
(ชุดิกานต์ เอี้ยวเล็ก และอรัญญิ์ อนุรักษวัฒน์, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการฟังและดูอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
($M = 5.00$, $S.D. = 0.00$) แสดงว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้ และ
2) นักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณ์ญาณหลังการทดลองสูงกว่า
ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการ
พัฒนาความสามารถดังกล่าว สำหรับข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้ ควรจัดผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มขนาด
เล็กประมาณ 2-3 คน เพื่อเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างทั่วถึง รวมทั้ง
ควรเลือกปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่ใกล้ตัวและสามารถพิจารณาได้จากหลายมุมมอง ตลอดจนมีการติดตาม
ผลภายหลังการฝึกอบรมเพื่อศึกษาความคงทนของการเรียนรู้ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษา
ความคงทนของความสามารถในการฟังและดูอย่างมีวิจารณ์ญาณ ศึกษาผลของหลักสูตรต่อทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น
การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสื่อสาร เปรียบเทียบประสิทธิผลของหลักสูตรกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้
อื่น และศึกษาการนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายหรือบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อขยายขอบเขตการนำผลการวิจัย
ไปใช้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ สมบูรณ์พงษ์ และคณะ. (2560). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการฟัง. ใน เอกสารประกอบการสอนวิชา
ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. สงขลา: บรรณการพิมพ์.
- จิรวรรณ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ. (2555). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: วีพริ้นท์.
- ชุดิกานต์ เอี้ยวเล็ก และอรัญญิ์ อนุรักษวัฒน์. (2565). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนโดยใช้
ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาครู. วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 20(1), 257-273.
- ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นกุลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน: การเรียนรู้แบบ
บูรณาการ เพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 15(2), 251-263.
- ประพิน กิตติเวช และคณะ. (2554). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เสาวลักษณ์ เมฆแดง. (2555). การพัฒนาแบบฝึกการฟังอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Daehler, K. R. & Folsom, J. (2016). Making sense of SCIENCE: Phenomena-based learning. Retrieved August 23, 2026, from https://mss.wested.org/wp-content/uploads/2021/01/mss_pbl.pdf.
- Silander, P. (2015). Phenomenon-based learning. Retrieved August 23, 2026, from <https://www.phenomenaleducation.info/phenomenon-based-learning.html>.